

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinqve, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

1. Vtrùm quæ ex solo metu fiunt, inuoluntaria simpliciter ratione ipsius
metus.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

mus necessarium esse ut actus eius sit intrinsece voluntarius respectu illius.

VIII.

Obicit Medina in primis quedam loca D. Thomæ in 2. distinct. 25. question. 1. artic. 2. & in 3. distinct. 27. question. 1. artic. 2. & question. 22. de veritat. artic. 5. ad 5. Tamen hæc loca aperte explicari possunt de coactione respectu hominis. Item sæpe D. Thomas his locis videtur coactionem sumere pro necessitate, ut cum ait visum cogi ad videndum à suo obiecto, vel intellectum cogi ab euidencia principiorum ad assentiendum conclusioni. Obicit deinde, quia in his potentiis subordinatis voluntati duplex est appetitus, vnus ad sua obiecta, alius ad obediendum voluntati: & hic est maior & potior, quia est ad commune bonum totius suppositi. Illa ergo coactio, quamuis non repugnet priori appetitui harum potentiarum, repugnat tamen posteriori, & ideo est violenta respectu ipsarum potentiarum, quia est contra potissimum appetitum earum. Respondetur tamen, quando hæc potentie coguntur tantum per applicationem obiectorum, seu tollendo tantum impedimenta, & applicando omnia necessaria ad operandum contra voluntatem suppositi, tunc nihil proprie fieri contra inclinationem harum potentiarum, nam ea omnia quæ sunt præuia ad actiones earum, non sunt ex parte earum, vnde neque in his inclinatur ad obediendum voluntati: at vero postquam sunt omnia necessaria ad operandum, tunc vel naturaliter ac necessario operantur, ut constat in sensibus externis, & ita nullam patiuntur violentiam, neque quoad hoc inclinatur ad obediendum voluntati, quia ipsa non potest impedire hos actus postquam sunt posita omnia requisita ad illos efficiendos. Si autem fingamus has potentias immediate & per se cogi ad agendum, vel recipiendos suos actus renuente voluntate, tunc iam diximus huiusmodi vim non posse proprie inferri ab agente creato: si autem inferatur à Deo, responderi poterit ad autores contrariæ sententiæ iuxta principia eorum, magis inclinari has potentias ad obediendum Deo, quam voluntati ipsius hominis, & ideo ex hoc capite ipsi non fieri coactionem. Vel absolute dicendum est, tunc immutari quidem à Deo aliquo modo naturalem modum operandi absque propria coactione, quia respectu illius modi non est positua repugnantia in natura, sed potius quedam non repugnantia, ut in similibus sæpe dictum est in superioribus.

IX. Vltimo hic potest inquiri, Vtrum possit voluntas cogi vel ad actiones mere naturales ut sic, ut est nutritio, &c. vel ad carentiam actionis, seu passionis sibi impossibilis per naturam, v. g. ad non volandum, vel ad alias res mere extrinsecas, quæ non sunt in ipso homine, v. grat. ad mortem amici, vel similia. Sed in his omnibus tantum potest esse questio de modo loquendi, nam constat posse hæc esse inuoluntaria, atque hoc sensu posse dici coacta, si coactum dicatur quidquid est contra desiderium elicatum voluntatis: proprie tamen coactio tantum videtur esse in his, quæ sunt circa ipsum hominem, in quibus habet rationem passi non conferentis vim, & non est proprie circa necessaria, vel impossibilia, quia circa hæc non proprie conatur voluntas ad agendum, vel resistendum, quod videtur ad coactionem requiri, sed ad summum possumt ei displicere per simplicem affectum.

(o)

DISPUTATIO III.

De voluntario mixto cum inuoluntario ob metum, vel concupiscentiam.

Iximus de voluntario per se ac simpliciter, & similiter de inuoluntario: nunc dicendum de actu participante vtrumque. Quod ex duplici radice contingere potest, scilicet aut ex affectu, vel passione aliqua, aut ex ignorantia, cum enim ad perfectionem voluntarii duo sint necessaria, scilicet quod sit ex perfecta cognitione, & quod sit à principio intrinseco, priori conditioni repugnat ignorantia, & ideo potest voluntarium tollere, aut saltem minuire, de quo dicendum disputation. sequenti: posteriori autem conditioni videtur repugnare passio, seu motio appetitus sensitui, nam, ut constare potest ex dictis disputation. præced. & latius traditur 1. 2. question. nona & decima, nulla alia causa extrinseca, excepto Deo, de quo iam dixi potest trahere voluntatem, nisi mediante appetitu, intellectus enim non computatur proprie inter causas extrinsecas, nam potius est proprius & connaturalis motor ipsius voluntatis, vnde quo perfectius mouet, tanto magis confert ad voluntatem: omnis autem passio appetitus ad hæc duo capita reuocatur, scilicet aut sunt prosecutio boni, aut fuga mali: quæ videtur D. Thomas comprehendisse sub metu, & concupiscentia, quia hæc duæ passiones maxime videtur mouere voluntatem, & ideo de vtraque simul dicemus, præsertim quia potissima difficultas huius disputationis consistit in explicanda differentia quæ est inter hos affectus in causando voluntario, vel inuoluntario.

SECTIO I.

Vtrum quæ ex solo metu fiunt, sint voluntaria simpliciter ratione metus.

Ad do in titulo dictionem illam exclusiuam, I. quia contingere potest ut voluntas aliquando velit ob timorem alicuius mali, non tamē ex solo illo motiuo, sed etiam ratione alicuius boni: ut potest quis velle sequare diuina mandata ob timorem inferni, simulque propter amorem Dei, & tunc constat posse actionem esse simpliciter voluntariam, tamen tunc non potest constare quid habeat ex vi metus, & ideo sumenda est actio & voluntas quæ ex solo metu nascatur: cū autem sermo est de solo metu, non excluduntur priores affectus ex quibus metus nascitur, quia dictio exclusiua non excludit necessario concomitantia. Sic igitur exposita questione, difficultatis ratio est, quia Aristot. 3. Ethicor. cap. 1. dixit, quæ ex metu fiunt, simpliciter esse inuoluntaria, solumque ex accidenti esse hic & nunc voluntaria: & D. Thom. 2. 2. q. 142. art. 3. citans prædictum Aristotelis testimonium, dicit ea quæ ex timiditate fiunt, non esse voluntaria simpliciter, quia sunt voluntaria tantum secundum rationem communem, inuoluntaria autem secundum particularem naturam. Et ratione argumentari

rari possumus primo. Quæ ex metu sunt, tantum sunt voluntaria, conditionate scilicet, si necessario sint ad vitandum malum: sunt autem involuntaria absolute & per se sumpta. Et confirmatur ab incommotis, quia si hæc ex metu facta, essent voluntaria simpliciter, ergo si sunt contra legem; erunt semper peccatum, quod est falsum. Rursus contractas ex huiusmodi voluntate facti non erunt semper validi, quia per voluntatem sunt: ergo si ibi interuenit absoluta voluntas, habebit effectum; consequens autem est falsum, vt constat de matrimonio, vel voto metu facto.

II. In hac quaestione, & dictis Aristotelis & aliorum solet esse æquiuocatio in illo termino simpliciter, & ideo distinguenda est eius significatio: potest enim sumi vel ex parte obiecti voliti, seu operationis quam voluntas eligit, vel ex parte operantis, seu eligentis ipsius. Priori modo sumptit illam vocem Aristoteles loco citato, nam in hac significatione idem est simpliciter, quod præcise, & nude obiectum considerando, & sic recte dicitur proiectionem mercium in mare simpliciter, id est, per se consideratam, nõ esse voluntariam, quia vt sic abstrahitur ab omni alia vtilitate, vel necessitate: quamvis si quis recte consideret, in hoc loquendi genere, non tam est sermo de voluntario in actu, quam apertitudine, id est, quid illud obiectum possit causare nude sumptum. Posteriori autem modo, id est, ex parte operantis, dicitur simpliciter voluntarium, quod de facto est volitum per actum absolutum & efficacem voluntatis: vnde talis actus dicitur voluntas simpliciter. In quo adhuc oportet aduertere huiusmodi simpliciter interdum excludere omnem mentionem involuntarii: & hoc modo vsus est hac voce D. Thomas in citato loco 2. 2. sic enim ait, *Quæ ex metu sunt, non sunt simpliciter voluntaria, sed mixta, de quo seq. sect.* Alio ergo modo dicitur simpliciter voluntarium, quod est absolute & efficaciter volitum per actum in suo genere perfectum, qui sufficiens sit denominare hominem absolute & simpliciter volentem, etiam si habeat coniunctam, seu admixtam imperfectam velleitatem aliquo modo contrariam, & in hoc sensu sumitur in præsentibus.

III. Vnde dicendum primo ea quæ sunt ex metu, esse simpliciter voluntaria. Hæc est sententia D. Thom. 1. 2. quest. 6. articulo 6. August. Nissen. Damasc. & Anselm. locis cit. in intro. sect. sequentis, & hoc sensu dici solet in iure, *Coacta voluntas, voluntas est simpliciter, vt constat ex l. similiter. §. penult. ff. de eo quod vi, metu, & causa, & ex cap. merito. 15. quest. 1. & cap. vides. 23. quest. 6. ex Augustin. quest. 2. 4. in Numer. & epist. 48.* Et hæc est sine dubio mens Aristotelis 3. Ethicorum cap. 1. sic enim ait, *De his quæ metu sunt, per se quidem inuite sunt, sed nunc pro his expetuntur, principumque est in ipso agente: vnde concludit, Per se quidem inuitus facit, nunc autem & pro his sponte facit, magis autem his similia sunt quæ sua sponte quis agit: actus enim sunt circa ipsa singula, quæ quidem sponte facit. In quibus verbis considerandum est illa duo per se, & nunc, ac pro his, distingui tanquam opposita: vnde constat sumere illud per se ex parte obiecti, vt idem sit quod præcise & abstracte illud considerando, & separando à præsentibus circumstantiis.*

IV. Deinde est considerandum Aristotelem concludere nunc, & pro his actionem illam esse simpliciter spontaneam. Et indicat duplicem rationem: prima est, quam D. Thomas citato articulo 6. tetigit, nam vnumquodque est simpliciter tale prout est in actu, sed hic actus prout nunc exercetur, est simpliciter volitus: & eandem fere rationem adducit Suarez in prima secundæ D. Thom.

tionem tetigit D. Thomas quodlib. quinto, articulo decimo. quia licet talis actio per se considerata non sit amabilis simpliciter, tamen hic & nunc proponitur vt absolute eligenda tanquam medium conueniens ad euitandum maius malum: ergo sub ea ratione est hic & nunc simpliciter voluntaria. Vnde alio modo sumptit D. Thomas in citato loco 2. 2. medium in communi, & in particulari; cum ait ea quæ ex metu sunt in communi considerata esse voluntaria, tamen in particulari esse involuntaria; cum tamen in illo articulo sexto, & dicto quodlib. contrarium principium sumere videatur. Sed non est contradictio, nam in 2. 2. loquitur formaliter de medio vt medium est ad fugiendum malum, nam in communi sumptum est simpliciter voluntarium, & nullo modo involuntarium, etiam secundum quid, quia in hoc communi obiecto, scilicet fugere, vel vitare malum, nihil est voluntati contrarium: at vero hoc malum in particulari, scilicet fugere malum proiciendo merces in mare, aliquid habet difficultatis, seu incommodi admixtum, propter quod est aliquo modo involuntarium, secundum quid saltem: at vero in 1. 2. & aliis locis loquitur de ipsa actione, v.g. proiciendi merces, & de hac optime dicit præcise & abstracte sumptam non esse voluntariam simpliciter, tamen prout hic & nunc exercetur, esse voluntariam, & iudicium de voluntario esse ferendum, considerata re in particulari cum omnibus circumstantiis, & non per abstractionem, seu præcisionem intellectus.

V. Secunda ratio Aristotelis est, quod illud est voluntarium, quod est à principio intrinseco cum cognitione, sed illa actio hic & nunc, est à voluntate, supposita tali cognitione; nam voluntas illam eligit, & ex vi talis electionis applicat potentiam ad exercendam illam actionem, quod est apertum signum absolute & efficacis voluntatis. Dices: ergo quoties homo ex metu tacet, vel non resistit actioni, censetur voluntarie consentire in illam actionem. Respondetur ex dictis supra de voluntario indirecto, aliud esse loqui de actione positua, quæ est à voluntate, aliud vero de negatione actionis, & effectu inde subsecuto: quando enim aliquis ex metu agit actionem per imperium suæ voluntatis, tunc semper illa actio est simpliciter voluntaria, quia necesse est vt procedat ab actu absoluto & efficaci; quando vero ex metu solum inducitur homo immediate ad non agendum, seu non imperandum actum, vt ad non clamandum, tunc illa omisio, vel negatio esse poterit voluntaria, indirecte saltem; tamen effectus inde secutus non necessario est voluntarius, quia non sequitur ex imperio voluntatis, neque ex vi metus cogitur voluntas ad habendum aliquem posituum actum circa illum effectum: esse autem poterit indirecte voluntarius pro ratione obligationis, iuxta principia superius posita in disput. 1. sect. 5.

VI. Dicendum secundo: Quæ ex metu sunt, sunt simpliciter voluntaria, ratione ipsius metus, ita quæ metus est causa huius voluntarii simpliciter. Declaratur sic, nam aliud est aliquid operari per distinctionem a metu, aliud vero ex metu: nam primum dicit concomitantiam; vnde quod ita sit, licet sit actionis ex absolute voluntarium, tamen illud voluntarium autem non oritur ex metu, sed potius opponitur, & cum metu vincit ipsum metum, quod est signum magnæ voluntatis: vt quando Christus Dominus progrediebatur ad mortem, metuens illam, summa voluntate illam amplectebatur, quæ nõ oriebatur ex timore, sed ex amore Patris & hominum, & ideo

& ideo vincebat naturalem timorem. At vero fieri ex metu, significat quod metus ipse inducit ad volendum, seu faciendum aliquid, & tunc metus est causa talis voluntarii, eo modo quo inter actus voluntatis intentio est causa electio- nis, & electio vsus, & amor boni, est causa odii oppositi mali: nam ad hunc modum in presentia quando quis timet mortem, decernit, & inten- dit illam fugere, & ex vi huius decreti eligit hoc medium, v. gr. proicere merces in mare. & ad hanc electionem sequitur vsus, seu executio: er- go de primo ad vltimum metus fuit causa exci- tans & applicans voluntatem ad illum actum efficacem, quo imperatuit illam actionem exte- riorem: ergo hoc modo metus causat volunta- rium simpliciter.

VII. Ad argum. in n. i.

Ad argumenta. Ad Arist. & D. Thom. iam re- sponsum est. Ad incommoda quæ afferebantur in 3. argumento, respondetur ad 1. formaliter verum esse, quidquid ex metu contra legem fit, esse peccatum, quia transgressio legis est intrinsece mala, vnde si sit simpliciter voluntaria, imputa- bitur ad peccatum, & ideo 2. Malach. 7. dicitur, *Præclara mors, quæ propter seruandam legem sustinetur, & Matth. 10. dixit Christus, Nolite timere eos qui occi- dunt corpus: de quo legi potest Aug. 1. de Civitat. cap. 18. Dixi autem formaliter loquendo, quia fieri potest vt in tali articulo, seu periculo mortis, vel infamiz, aut alterius mali similibus, cesset obligatio le- gis, quia vel est affirmatiua, quæ non obligat pro- semper, vel est positiua, quæ non semper obligat cum tanto discrimine, & tunc actio illa facta ex metu non erit peccatum, non quia non sit vo- luntaria, sed quia non est contra legem: quando vero ratione alicuius incommodi cesset obliga- tio legis, non est huius loci explicare. Videri pos- sunt dicta in materia de excomm. disp. 6. sect. 3. & de legibus lib. 3. c. 30. & lib. 2. de iuram. cap. 10. & lib. 1. de vo- to cap. 6. Ad aliam sequelam de contractibus re- sponderi posset ad valorem contractus non esse solum necessariam voluntatem simpliciter, pro- ut nos loquimur, sed etiam in secundo sensu su- pra explicato, id est, nullo modo coniunctam cum inuoluntario. Hæc vero responso non est firma, neque vniuersaliter applicari potest, nam sine dubio sæpe sunt contractus validi, etiam si secun- dum quid sint inuoluntarii. Dicendum est ergo verum esse ex hoc capite, id est, ex defectu vo- luntarii, non esse inuoluntarios contractus factos ex metu: vnde si interdum inuoluntarii sunt, illud est vel ratione iuris positiui, vel si interdum oritur, ex naturali iure, solum esse potest quando tale voluntarium per iniuriam extortum est: de qua re in materia de matrimonio, seu de voto tra- ctari solet in particulari, non vero est huius loci.*

SECTIO II.

Utrum que ex metu sunt, sint inuoluntaria, sal- tem secundum quid ratione ipsius

metus.

IV. Pars affir- matorum suadetur tribus indi- ciis.

I N hac re omnium, tam antiquorum Philoso- phorum, quam Theologorum, sententia esse videtur, metum causare inuoluntarium saltem se- cundum quid, quod explicatur illo actu, nollem hoc facere. Id constat ex Aristotele, & exposito- ribus eius 2. Ethicor. Nissen. 5. Philosophicæ cap. 1. & Damasc. 2. de fid. cap. 24. Anselm. dial. de lib. arb. D. Thom. 1. 2. quest. 6. art. 6. & loco citato 2. 2. & ex omnibus expostitoribus. Qui omnes afferunt tria signa huiusmodi inuoluntarij, quæ reperiuntur in

his quæ metu sunt: primum est, quia quæ sic in- uoluntarie fiunt, tristitia affertur, nam quod est voluntati consentaneum, vt sic, delectatur: er- go aliquis cum tristitia operatur, signum est o- pus esse aliquo modo inuoluntarium illi, sed quæ ex metu fiunt, cum tristitia fiunt, vt expe- rientia docet: signum est ergo esse inuoluntaria saltem secundum quid. Secundum signum est, quod opus si turpe sit, sit aliquo modo venia di- gnum, nam cum peccatum in tantum sit culpa- bile, in quantum est voluntarium, si aliquam ex- cusationem admittit, est propter aliquod inuo- luntarium admittum, sed quæ ex metu fiunt, et- iam si sint peccata, apud omnes homines cen- sentur digna aliqua excusatione: ergo signum est esse aliquo modo inuoluntaria. Tertium signum est, quod opus secundum se sumpsum non est ama- bile voluntati: huiusmodi autem est opus ex solo metu factum, nam per se non est eligibile, vt A- ristoteles dixit: ergo hic & nunc aliquo modo est voluntarie electum propter metum: causat ergo metus inuoluntarium secundum quid.

In contrarium est, quia hoc inuoluntarium im- perfectum in hoc consistit, quod cum voluntate absoluta illius operationis quæ ex metu fit, con- iungatur simplex affectus contrarius, quo volun- tas nollet sic operari, sed in his quæ metu fiunt, non est necesse coniungi huiusmodi affectum cum illa voluntate, & n. alquando coniungitur ille affectus, non oritur ex metu, sed aliunde: er- go metus non causat huiusmodi inuoluntarium. Minor quo ad priorem partem probatur manife- stis exemplis, nam qui vult seruare præceptum ex metu gehennæ, vere operatur ex metu, & tamen non habet illam velleitatem, vellem peccare si non immineret pena inferni, alioqui in hoci- pso iam peccaret, esset enim omnino feruilis, & malus talis timor. Item est de homine nobili, qui fugit iniustitiam furci metu infamiz, qui non est necesse habeat illum actum, vellem furari si non sequeretur infamia: hæc ergo & similia licet ex metu fiant, non sunt inuoluntaria etiam se- cundum quid. Et ratio huius prioris partis su- menda est ex posteriori, nam quia hoc inuolunta- rium si aliquando coniungitur, non oritur ex ip- so metu, ideo non necesse est semper cum illo coniungi, quia non habet ordinem per se ad il- lum. Declaratur ergo & probatur posterior pars, nam quando quis metu mortis proicit merces in mare, nollet proicere: hæc nolletas non ori- tur ex metu mortis, sed ex concupiscentia diu- tiarum, nam si hunc affectum non haberet, nullâ repugnantiam sentiret in illa actione, etiam si ex metu mortis illam faceret: & idem constare po- test ex quouis alio exemplo. Et ratio est, quia ille timor, & altera nolitio imperfecta versantur cir- ca diuersa obiecta, quæ non habent inter se con- nectionem cum amore, vel odio: vnde non est cur vnus actus ex alio nascatur. Item quia supra dixi potius metum inducere voluntatem ad vo- lendum simpliciter illam actionem, quia est vti- lis ad vitandum malum, quod timor fugit: ergo non est vnde metus auertat voluntatem ab illa actione etiam secundum quid: nullo ergo modo causat inuoluntarium.

Propter has difficultates possumus primo hac distinctione vti; dupliciter enim potest aliquid fieri ex metu, primo vt ex motiuo necessario sine quo non fieret actio, vt est in reperito exemplo de projectione mercium. Secundo vt ex motiuo quod actu quidem mouet, non tamen est simpli- citer necessarium, quia sine illo fieret actio, vt in exemplo illo de obseruatione præcepti ex metu inferni. Quando ergo actio fit ex metu hoc posse-

II. Partis neg. argum. tum.

III.